

SARADNJA EVROPE I ZAPADNOG BALKANA U PRAVU ENERGETIKE

Energetska demokratija pod vodstvom građana: Iskustva energetske zajednice

Naučene lekcije

Miloš Kuzman, potpredsednik UPES-a, bio je moderator prvog panela drugog dana konferencije i otvorio panel koji je bio posvećen jednom od novih instituta energetske tranzicije – energetske zajednice i njihovoj ulozi u unapređenju održivog energetskeg sistema.

Gospođa Ivone Rocha, partner u Deloitte Legal TELLES, Portugal, detaljno je predstavila slučaj postrojenja za proizvodnju energije iz otpada sa sedištem u Portugalu koje je pronašlo lokalno rešenje za globalni problem u vezi s cenama energije. Kao rezultat primene Evropskog zakona o konkurenciji, kao i propisa o unutrašnjem tržištu, kompanija za proizvodnju otpada prešla je na tržišni model i poslovanje bez državnih subvencija nakon 20 godina koristi od fid-in-tarife. Obavljajući delatnost upravljanja otpadom, koja je prethodno imala javni element, preduzeće za proizvodnju otpada se suočilo sa poteškoćama u obezbeđivanju stabilnih prihoda na veoma konkurentnom energetskeg tržištu. Da bi se prevazišle te prepreke, kompanija za otpad je počela mapiranje stabilnih lokalnih potrošača koji su geografski povezani sa samom fabrikom. Na kraju, kompanija je mapirala oko 11 000 potrošača koji su napravili udruženje koje je formiralo energetskeg zajednicu. Na taj način je stvorena situacija u kojoj:

- postrojenje za otpad je pronašlo dovoljan broj potrošača, koji daju prioritet energiji iz postrojenja za otpad i na taj način obezbedio stabilan prihod;
- Lokalna zajednica je pronašla stabilnog proizvođača energije i na taj način obezbedila energetskeg sigurnost za članove energetske zajednice.

Nakon ove prezentacije, učesnici konferencije imali su priliku da se fokusiraju na model energetskeg zajednica razvijen u pravnom okviru Republike Srbije i Bosne i Hercegovine. Rade Mrdak, specijalni savetnik u Ministarstvu rudarstva i energetike Republike Srbije, predstavio je zakonsku regulativu energetskeg zajednica u Republici Srbiji, sa posebnim osvrtom na dalji razvoj ovog instituta, koji se može očekivati aneksom Pravilnika o snabdevanju i isporuci električne energije do kraja ove godine. Takođe, gospodin Mrdak je istakao sličnosti između instituta zadruga i instituta energetskeg zajednica. Gospodin Mario Jašić, iz GIZ-a, dao nam je živopisnu sliku složenosti pravne regulative Bosne i Hercegovine predstavljajući model energetskeg zajednica kako u Federaciji BiH, tako i u Republici Srpskoj. Istakao je različite režime koji bi se trebali primenjivati na Energetskeg zajednicu građana (CIK) i Zajednicu za obnovljive izvore energije (REC) i pokazao odvojene kvote za REC. Pored toga, pomenuto je da Bosna i Hercegovina ima 1 registrovani REC, što predstavlja ogroman uspeh u praktičnom razvoju ovog instituta i solidan put ka energetskeg tranziciji.

Složenost u vezi sa priključenjem energetskeg zajednica na mrežu razradio je gospodin Dušan Vukotić, iz operatora distributivne mreže Srbije. Gospodin Vukotić je izrazio saosećanje sa razlikom između operatora prenosnog sistema i operatora distributivnog sistema u EU i u Republici Srbiji i postavio "paradigmu zelene energije" koja je pokrenula pitanje – da li je

moguće da zelena energija bude dostupna svima imajući u vidu uticaj koji bi to imalo na stabilnost napona i cenu energije. Takođe, Vukotić je naglasio značaj blizine potrošača i proizvođača električne energije, te istakao da snaga ukupnog instalacijskog kapaciteta jedne energetske zajednice mora imati definisane granice kako bi se održala stabilnost mreže.

Na kraju ovog panela, učesnici su čuli završno predavanje Eugenia Bruti Liberati, redovni profesor upravnog prava, Università del Piemonte Orientale, potpredsednik EFELA-e, koji nas je podsetio na pravni, politički, socijalni i ekološki aspekt energetske zajednice. Profesor je istakao javni cilj ovog instituta naglašavajući njegov nekomercijalni element, ali, s druge strane, postavlja pitanje vredno rasprave u vezi sa podelom profita među članovima energetske zajednice. Profesor Bruti Liberati, kao i drugi učesnici ovog panela, još jednom su pokazali ključnu ulogu koju institut energetske zajednice ima u postizanju energetske tranzicije, što je teško zamisliti bez energetske demokratije koju vode građani.